

بسم الله الرحمن الرحيم

عنوان: بررسی شیوه های مبارزه با فساد از منظر آیات و روایات

پدیده آورنده: ندا امانی^۱

۱. طلبه سطح ۲، حوزه علمیه حضرت معصومه، شهرستان رودبار

چکیده

این تحقیق با عنوان*بررسی شیوه های مبارزه با فساد از منظر آیات و روایات*می باشد. که به روش تحلیل محتوا و به شیوه کتابخانه ای صورت گرفته است. همان طور که می دانید فساد از معضل های اصلی جامعه است که عواقب زیان باری برای همه افراد جامعه به وجود آورده، از جمله فساد های اخلاقی و اقتصادی که نقش بسزایی در آسیب های اجتماعی دارند.

فسادجنسی که بسیاری از گناهان و مشکلات خانوادگی را برای افراد به وجود آورده که باید با این آسیب مبارزه کرد. که چند مورد از آن به شرح ذیل است: افزایش تقوا که از بروز بسیاری از انحرافات و مشکلات جلوگیری می کند، رعایت حجاب که باعث پیشگیری از نگاه های آلوده می شود و همچنین به آموزش جنسی دختران و پسران جوان و..... می پردازد. اجرای بهینه نظارت و کنترل در نظام اسلامی، اثر فراوانی در کم شدن مفسدان اقتصادی دارد؛ در نهج البلاغه راهکار هایی در موضوع مقابله و پیشگیری در مورد پدیده فساد اقتصادی ارائه شده که به تبیین آن ها می پردازیم. کنترل نفس، ضابطه مند نمودن انتصابات و توجه به اصل شایسته سالاری، مجازات افراد فساد، بکارگیری افراد صالح و..... قرآن کریم به همین واقعیت تصریح فرموده است: *ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ*..... رشد و توسعه فساد در میان مردم و جامعه سبب ظهور روند نادرست در جامعه خواهد شد که ممکن است پیامدهای دیگری که بسیار سنگین تر از آن است را به وجود آورد.

واژگان کلیدی: اعتدال، فساد اخلاقی، فساد اقتصادی، مبارزه با فساد

مقدمه

فساد جنسی و مالی (اقتصادی) از مشکلات بسیار جدی است که امروزه در سازمان ها و شرکت های گوناگون یک معضل جهانی است. دور شدن از اخلاقیات و توجه به مادیات موجب افزایش روزافزون فساد در دنیای امروز شده است. صورت های مختلفی از فساد و ابعاد آن وجود دارد که ممکن است آشکارا و یا به طور مخفیانه باشد. بدون شک هر کار خلافی در وضع جامعه و از طریق آن در وضع افراد اثر می گذارد، فساد مالی و جنسی همانند یک غذای ناسالم و مسموم است که در سازمان بدن انسان چه بخواهیم و چه نخواهیم تأثیر نامطلوب خواهد گذاشت. پس رشد و توسعه انواع فساد در جامعه سبب ظهور روند نادرستی در جامعه خواهد شد. فساد اقسام مختلفی دارد که حرکت آدمی و جامعه را به سوی نزول و سقوط سوق می دهد و این مخالف فطرت خدادادی و الهی است که در نتیجه بایستی جلوگیری شود.

لازم به ذکر است که پژوهش هایی با عنوان این مقاله دیده شده است، اما به بررسی دقیق مبارزه با این دو نوع فساد باهم که از معضل های مهم جامعه محسوب می شوند تواما نپرداخته اند. از جمله آقای رضاعلی محسنی که با عنوان فساد و ابعاد آسیب شناسی آن در نظام اداری ایران پرداخته اند.

اهمیت این تحقیق از آن جهت است که انحطاط و سقوط جنسی و اقتصادی آثار مخرب فراوانی از جمله کاهش ازدواج، از بین رفتن آرامش و امنیت، کاهش میزان بازدهی کار و تحصیل و امنیت شغلی، بی ثباتی سیاسی و.... دارد. لذا ضروری به نظر می رسد به بررسی شیوه های مبارزه با فساد اقتصادی و اخلاقی پرداخته شود.

این پژوهش درصدد پاسخگویی به سؤال های زیر است:

۱. علل فساد جنسی چیست ؟

۲. علل فساد اقتصادی چیست ؟

۳. شیوه های مبارزه با فساد اقتصادی و جنسی چگونه است ؟

لذا هدف محقق تبیین راه های مبارزه و پیامدهای مخرب فساد و آگاهی و شناخت بیش تر افراد نسبت به علل و پیامدها آن و بیداری آنان و شناخته راه های مبارزه حکومت اسلامی با فساد اخلاقی و اقتصادی است.

مفهوم فساد

فساد: تباهی . در لغت آن را ضد صلاح گفته اند. راغب خروج شیء از اعتدال معنی می کند، خواه کم باشد یا بیشتر. لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا (در زمین برتری (خودپسندی) و تباهی اراده نمی کنند).^۱

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلَ اللَّهِ لَفَسَدَ (اگر در آسمان و زمین خدایانی جز خدا می بود آن ها از حد اعتدال و نظم خارج شده و تباه می گشتند).^۲

افساد: تباه کردن. سَعَى فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا. (در زمین تلاش می کنید تا در آن تباهی ببار آورد).^۳

مفسد: تباه کننده ضد مصلح وَاللَّهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ الْمُصْلِحِ.^۴

فساد به طور کلی یا فساد فی الارض، یک معنی بسیار وسیع دارد که بزرگ ترین جنایات، همچون جنایات فرعون و سایر جباران و کار های کمتر از آن را، و حتی گناهان همچون کم فروشی و تقلب در معامله را شامل می شود، و البته با توجه به مفهوم وسیع فساد که هرگونه خروج از حد اعتدال را شامل می شود، این وسعت کاملاً قابل درک است.^۵

۱. قصص: ۸۳

۲. انبیاء: ۲۲

۳. بقره: ۲۰۵

۴. قریشی، قاموس قرآن، ج ۵، ص ۱۷۵-۱۷۴

۵. مکارم شیرازی و دیگران، تفسیر نمونه، ج ۱۰، ص ۲۳۹-۲۴۰

ابعاد فساد

الف) فساد خرد: فساد می تواند در ابعاد مختلفی ایجاد شود. فساد می تواند برای اشخاص

اندرکی ایجاد کند (فساد جزئی یا فساد خرد)، فساد می تواند در بعد دولت و ابعاد بزرگ رخ می دهد (فساد کلان یا فساد بزرگ) و فساد می تواند در ساختار زندگی روزه مره مردم در اجتماع رایج و گسترده است و نشانه جرایم سازمان یافته است، (فساد نظام مند یا فساد سیستماتیک) است

فساد جزئی یا فساد خرد در ابعاد کوچک و درون چارچوب های اجتماعی و عرف های حاکم روی می دهد. برای نمونه می توان از رد و بدل شدن هدایا نامناسب یا استفاده از ارتباطات شخصی برای کسب نفع نام برد. این نوع از فساد مشخصا در کشور های در حال توسعه که در آن ها کارمندان دولتی بسیار پایین تر از خط فقر زندگی می کنند مشاهده می شود.

ب) فساد کلان: فساد کلان یا فساد بزرگ در بالاترین سطوح دولتی اتفاق می افتد و نیازمند واژگونی نظام سیاسی، قانون گذاری و اقتصادی است. این فساد عموما در دولت های دیکتاتوری و دولت هایی که فاقد قوانین صحیح برای جلوگیری از فساد هستند روی می دهد.

نظام دولتی در بسیاری از کشور ها مشتمل بر شاخه های مقننه، مجریه و قضایه است که صورت مستقل فعالیت می کنند و این استقلال بنابر قاعده باید آن ها را از فساد دور نگه دارد.

ج) فساد سیستماتیک: فساد سیستماتیک یا فساد بومی فساد می تواند در وهله نخست به دلیل ضعف در یک سازمان یا فرایند اتفاق می افتد و می توان آن را در تقابل با فساد دانست که فقط تعدادی از کارمندان یا کارگزاران یک سازمان در گیر فساد هستند.

عوامل مشوق فساد سیستمیک شامل منافع متعارض، قدرت اختیاری، قدرت انحصاری، عدم شفافیت، پرداخت دستمزد کم و فرهنگ مصونیت از مجازات می باشد.^۱

۱. تبیان

در یکی از آیات خداوند متعال می فرماید: ای پیغمبر! به زنان و دختران خود، و زنان مؤمنان بگو که چادر خود را بر خود فرو پوشند این کار برای اینکه شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند، بهتر است و خدا آمرزنده و مهربان است.

نتیجه گیری

دین اسلام برای رساندن انسان به هدف خلقت و آفرینش برنامه های گوناگون و درعین حال مرتبط باهم را تدوین، و پیامبر اسلام نیز مأمور اجرای آن و به دنبال آن بزرگوارانمه اطهار (علیه السلام) باتشکیل حکومت اسلامی به راه های مبارزه با فساد پرداخته اند. نتایج حاصله از این پژوهش به شرح ذیل است:

۱- ذکر و یاد خداوند: اولین راهکار برای مبارزه با هرگونه فساد در جامعه که اساسی ترین راهکار نیز به شمار می آید، حضور دائمی و گسترده و همگانی ذکر و یاد خداوند در لایه میانی و عمومی جامعه و در دل های انسان ها و افراد آن است.

۲- تقویت عقل و اندیشه: عقل و خرد همیشه راه خوبی برای مبارزه و پیشگیری از وقوع فساد اخلاقی و اقتصادی و نابودی فرهنگ های جامعه بوده است که روایات اسلامی نیز بر همین نکته تأکید گردیده است.

۳- رعایت حجاب: مردان و زنانی که به رعایت حدود پوشش پایبند هستند، صیانت خود را از وقوع در آلودگی های جنسی بیش تر از دیگران تضمین می کنند. در مقابل، افرادی که از پوشش کامل و مناسب استفاده نمی کنند، به نوعی خود نمایی رو آورده و بدین ترتیب، توجه افراد لذت طلب و شهوت ران را به خود معطوف می دارند.

این جلب توجه نیز زمینه خود را برای سوء استفاده های گوناگون و از جمله آزار و اذیت جنسی آماده می سازد؛ به همین جهت، خداوند متعال بر موضوع رعایت پوشش کامل تأکید فرموده و در آیات گوناگونی به فلسفه و احکام حجاب پرداخته است: ای پیغمبر! به زنان و دختران خود، و زنان مؤمنان بگو که چادر خود را بر خود فرو پوشند این کار برای اینکه شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند، بهتر است و خدا آمرزنده و مهربان است.

۴- انتخاب و انتصاب مسئولین رده های گوناگون اداری و اجرایی یکی از مسائل مهم و ضروری و از وظایف خطیر حکومت اسلامی است که خود می تواند یکی از راه های مبارزه با فساد باشد.

۵- مجازات مفسدین اقتصادی و اخلاقی: بی شک در نظامی که بر پایه عدالت بنا شده قدردانی از نیکوکار و مجاور است خلافکار ضروری و حائز اهمیت است و از راه های جلوگیری تکرار فساد خواهد بود.

منابع

۱- قرآن

۲- نهج البلاغه، ترجمه دشتی

۳- حسین خانی، هادی، هفت روش پیشگیری از انحرافات جنسی، چاپ دوم، قم: انتشارات موسسه ی آموزشی و پژوهشی امام خمینی (رحمته الله علیه)، ۱۳۸۷

۴- حیدری، کمال، تقوا در قرآن (پژوهشی درباره آثار فردی و اجتماعی)،

۵- خدمتی، ابوطالب، انواع کنترل و نظارت در مدیریت اسلامی، نشریه حوزه و دانشگاه، شماره ۱۳۷۹، ۲۳

۶- رشاد، دانشنامه امام علی (علیه السلام)، ص ۷۶

۷- شفیعی سروستانی، ابراهیم، نظام اسلامی و مسئله ی روسپی گری (مجموعه مقالات و گفت و گوها)، چاپ اول، قم: دفتر مطالعات و تحقیقات زنان، ۱۳۸۵

۸- ذاکری، علی اکبر، سیمای کارگزاران علی بن ابیطالب امیرالمؤمنین (علیه السلام)، ج ۴، قم: بوستان کتاب، ۱۳۸۶

۹- صمدی، علی اکبر، آثار گناه در زندگی و راه جبران، چاپ اول، انتشارات مسجد جمکران، ۱۳۸۹

۱۰- عین القضاة، علی اصغر، امام علی (علیه السلام) عقلانیت و حکومت، انتشارات پرتو خورشید، ۱۳۸۸

۱۱- فلاح سلوکلابی، محمد، سیمای کارگزاران دولت اسلامی از منظر امام علی (علیه السلام)، نشریه معرفت، شماره ۹۳، ۱۳۸۴

۱۲- قریشی، قاموس قرآن، ج ۵، ص ۱۷۵-۱۷۴

۱۳- مطهری، مرتضی، ده گفتار، انتشارات صدرا، ۱۳۵۶

۱۴- محدث نوری مستدرک الوسائل، ج ۱۱

- ۱۵- مکارم شیرازی، ناصر، پیام امیرالمؤمنین (علیه السلام)، انتشارات امام علی بن ابیطالب، ۱۳۹۰
- ۱۶- موسی زاده، زهره، عدلی مریم، معیار های انتخاب و انتصاب مدیران با رودیگرد شایسته گزینی در نهج البلاغه، فصلنامه اندیشه مدیریت، سال سوم، شماره اول، ۱۳۸۸
- ۱۷- مکارم شیرازی و همکاران، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۱۰، چاپ ۳۶، تهران. دارالکتاب الاسلامیه، ۱۳۹۳
- ۱۸- مطهری، مرتضی، مجموعه آثار استاد شهید مطهری، ج ۱۹، چاپ دوازدهم، تهران صدرا، ۱۳۹۴
- ۱۹- مجلسی، بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۱۶۵
- ۲۰- نصر اصفهانی، مهدی، نصر اصفهانی، علی، شایسته سالاری در مدیریت جامعه با تاکید بر اندیشه های سیاسی امام علی (علیه السلام)، معرفت سیاسی، شماره دوم، ۱۳۸۷

www.tebyan.ir.21